

# Assam in the Five-Year Plans: A Developmental Perspective

Assam, the gateway to Northeast India, has played a crucial role in India's economic and cultural landscape. Rich in natural resources, including oil, tea, and biodiversity, the state has significant agricultural and industrial potential. However, Assam has faced several challenges, including inadequate infrastructure, political instability, and insurgency, which have slowed its development.

India's Five-Year Plans, introduced in 1951, sought to transform the country's economy through systematic planning, and Assam was an integral part of this vision. Each Five-Year Plan laid out specific strategies to promote Assam's growth in sectors such as agriculture, industry, transportation, education, and healthcare. This article provides a comprehensive look at how each plan shaped Assam's development trajectory.

## **First Five-Year Plan (1951–1956): Foundation of Development**

The First Five-Year Plan focused on agricultural development, rehabilitation, and infrastructure. Assam, primarily an agrarian economy, received investments in irrigation, flood control, and rural development.

### **Key Initiatives in Assam:**

- Development of irrigation projects like the **Pahumara and Champamati schemes** to improve agricultural productivity.
- Expansion of **community development programs** to strengthen rural infrastructure.
- Emphasis on tea and oil industries, though large-scale industrialization remained limited.

This plan laid the foundation for Assam's future economic progress but had limited immediate impact due to infrastructural challenges.

## **Second Five-Year Plan (1956–1961): Industrialization and Growth**

With a focus on rapid industrialization, this plan aimed to diversify Assam's economy beyond agriculture.

#### **Key Initiatives in Assam:**

- Establishment of **public sector enterprises** such as the **Oil Refinery at Noonmati (Guwahati), Assam Gas Company, and Assam Industrial Development Corporation** to boost industrialization.
- Strengthening of the **tea industry** to enhance Assam's exports.
- Expansion of transportation networks, including **better road and rail connectivity** to integrate Assam with the rest of the country.

Despite these efforts, industrial growth remained slow due to geographical constraints and inadequate infrastructure.

#### **Third Five-Year Plan (1961–1966): Self-Sufficiency and Diversification**

This plan emphasized self-sufficiency, modernization of agriculture, and diversification of industries.

#### **Key Initiatives in Assam:**

- Promotion of **multiple cropping and high-yielding variety seeds** to improve agricultural output.
- Strengthening of rural electrification and expansion of small-scale industries.
- Development of **petroleum and natural gas sectors** to utilize Assam's rich energy resources.

However, the **Chinese aggression of 1962** disrupted Assam's development, as it led to an increased military presence and diverted resources towards national security.

#### **Fourth Five-Year Plan (1969–1974): Infrastructure Development**

This plan focused on achieving **growth with stability** and emphasized social and economic upliftment.

#### **Key Initiatives in Assam:**

- Expansion of **healthcare and education**, leading to the establishment of institutions like **Dibrugarh University**.
- Improvement in **flood control measures** to mitigate the effects of the Brahmaputra floods.
- Focus on the **development of tribal areas** through special assistance programs.

The lack of private investment and political instability limited the overall effectiveness of this plan.

#### **Fifth Five-Year Plan (1974–1979): Tribal Welfare and Employment Generation**

This plan introduced the **Tribal Sub-Plan (TSP)** to support the socio-economic development of tribal communities.

#### **Key Initiatives in Assam:**

- Implementation of **TSP schemes** for better education, healthcare, and employment for Assam's tribal population.
- Strengthening of **Assam's tea industry** by providing support to small tea growers.
- Expansion of **rural employment schemes** to reduce poverty.

However, Assam faced **political unrest and economic stagnation** during this period, hampering large-scale progress.

#### **Sixth Five-Year Plan (1980–1985): Rural Development and Self-Employment**

With a focus on poverty alleviation, this plan aimed to promote rural employment and self-reliance.

#### **Key Initiatives in Assam:**

- Introduction of the **Integrated Rural Development Program (IRDP)** to support self-employment.
- Expansion of **rural electrification and agricultural mechanization**.
- Boosting of **self-help groups (SHGs)** to empower women and small entrepreneurs.

### **Seventh Five-Year Plan (1985–1990): Technological Advancement**

This plan emphasized modernization in agriculture and industry.

#### **Key Initiatives in Assam:**

- Promotion of **agro-based industries** such as rice mills and jute processing units.
- Strengthening of **technical education and vocational training** to improve skill development.
- Development of **transportation networks**, including national highways.

Assam faced **insurgency-related disturbances**, slowing economic activities.

### **Eighth Five-Year Plan (1992–1997): Liberalization and Human Development**

Post-economic liberalization, this plan aimed at human development and infrastructure enhancement.

#### **Key Initiatives in Assam:**

- Investment in **education and healthcare**, improving literacy rates.
- Expansion of the **tourism sector**, leveraging Assam's rich biodiversity.
- Strengthening of **microfinance and cooperative movements** to support small businesses.

### **Ninth Five-Year Plan (1997–2002): Social and Economic Empowerment**

This plan focused on **infrastructure, employment, and tribal development**.

#### **Key Initiatives in Assam:**

- Launch of **self-employment programs like SGSY (Swarna Jayanti Gram Swarojgar Yojana)**.
- Expansion of **rural health and education programs**.
- Strengthening of **oil and gas exploration projects**.

Despite these initiatives, Assam's **growth rate remained below the national average**.

### **Tenth Five-Year Plan (2002–2007): Sustainability and Regional Balance**

This plan focused on reducing regional disparities and promoting sustainable development.

#### **Key Initiatives in Assam:**

- Improvement in **agricultural productivity** through better irrigation and organic farming.
- Expansion of **industrial zones** like the one in Tinsukia.
- Strengthening of **bamboo-based industries** to boost rural employment.

### **Eleventh Five-Year Plan (2007–2012): Inclusive Growth**

This plan aimed at ensuring growth across all sectors.

#### **Key Initiatives in Assam:**

- Implementation of **National Rural Health Mission (NRHM)** in Assam.
- Strengthening of **tea industry policies** to support small tea growers.
- Promotion of **rural tourism** in Kaziranga and Majuli.

### **Twelfth Five-Year Plan (2012–2017): Faster and Sustainable Growth**

This was India's last Five-Year Plan, focusing on rapid economic transformation.

#### **Key Initiatives in Assam:**

- Expansion of **Skill India programs** to enhance youth employment.

- Strengthening of **connectivity projects**, including railways and bridges over the Brahmaputra.
- Encouragement of **startup culture** in Guwahati and other urban centers.

### **Conclusion: Assam's Development Journey through the Five-Year Plans**

Over the years, Assam has witnessed a mix of progress and challenges. The **Five-Year Plans** played a crucial role in shaping its economic landscape, particularly in agriculture, infrastructure, and industrial development. However, persistent **factors like floods, insurgency, and poor connectivity** have hindered sustained growth.

With evolving economic policies post-2017, Assam now focuses on **self-reliance, skill development, and digital transformation** to bridge the gap with the rest of India. The **Act East Policy and infrastructure projects like Bharatmala and Sagarmala** promise a new era of growth for the state.

Assam's journey, though complex, is one of resilience and potential—one that continues to evolve in its path toward economic prosperity.

### **অসম পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাতঃ এক উন্নয়নমূলক দৃষ্টিকোণ**

উত্তৰ-পূৰ্ব ভাৰতৰ প্ৰৱেশদ্বাৰ অসমে ভাৰতৰ অৰ্থনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক ভূগোলত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছে। তেল, চাহ, জৈৱবৈচিত্ৰ্য আদি প্ৰাকৃতিক সম্পদেৰে সমৃদ্ধ অসমৰ কৃষি আৰু উদ্যোগক্ষেত্ৰত যথেষ্ট সম্ভাৱনা আছে। কিন্তু অনগ্ৰসৰ অবকাঠামো, ৰাজনৈতিক অস্থিৰতা আৰু বিদ্ৰোহ আদি সমস্যাই অসমৰ উন্নয়ন গতি মন্থৰ কৰিছে।

১৯৫১ চনত আৰম্ভ হোৱা ভাৰতৰ পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাই সুসংগঠিত আঁচনিৰ জৰিয়তে দেশখনৰ অৰ্থনীতি পৰিৱৰ্তনৰ লক্ষ্য স্থাপন কৰে, আৰু ইয়াৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংগ আছিল অসম। প্ৰতিটো পৰিকল্পনাত কৃষি, উদ্যোগ, যাতায়াত, শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যৰ দৰে ক্ষেত্ৰসমূহত

অসমৰ অগ্ৰগতিৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট কৌশল প্ৰস্তুত কৰা হৈছিল। এই লেখনীয়ে প্ৰতিটো পৰিকল্পনাই অসমৰ উন্নয়ন পথক কেনেদৰে পৰিচালিত কৰিছিল, তাৰ এক বিশদ বিশ্লেষণ আগবঢ়ায়।

### **প্ৰথম পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (১৯৫১-১৯৫৬): উন্নয়নৰ ভেটি**

কৃষি, পুনৰ্স্থাপন আৰু মূলসুঁতি উন্নয়নত গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল। কৃষিপ্ৰধান অসমে সেচ, বানপানী নিয়ন্ত্ৰণ আৰু গ্ৰাম্য উন্নয়নত বিনিয়োগ লাভ কৰিছিল।

#### **অসমত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপসমূহ:**

- পাহুমাৰা আৰু চম্পাৰতী সেচ প্ৰকল্পৰ জৰিয়তে কৃষি উৎপাদনশীলতা বৃদ্ধি।
  - গ্ৰাম্য অবকাঠামো শক্তিশালী কৰিবলৈ সমাজ উন্নয়ন কাৰ্যসূচীৰ সম্প্ৰসাৰণ।
  - চাহ আৰু তেল উদ্যোগক অগ্ৰাধিকাৰ, যদিও বৃহৎ উদ্যোগীকৰণ সীমিত আছিল।
- এই পৰিকল্পনাই অসমৰ ভৱিষ্যতৰ অৰ্থনৈতিক অগ্ৰগতিৰ ভেটি স্থাপন কৰিলেও মূলসুঁতিৰ অসুবিধাৰ বাবে তাৎক্ষণিক প্ৰভাৱ কম আছিল।

### **দ্বিতীয় পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (১৯৫৬-১৯৬১): উদ্যোগীকৰণ আৰু বিকাশ**

কৃষিৰ বাহিৰেও অৰ্থনৈতিক বৈচিত্ৰ্য আনি উদ্যোগীকৰণত গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল।

#### **অসমত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপসমূহ:**

- নুনমাটি তেল শোধনাগাৰ, অসম গেছ কোম্পানী, অসম উদ্যোগিক উন্নয়ন নিগম আদি ৰাজহুৱা উদ্যোগ স্থাপন।
  - ৰপ্তানি বৃদ্ধিৰ বাবে চাহ উদ্যোগক শক্তিশালী কৰা।
  - ৰাষ্ট্ৰীয় যাতায়াত জালিকাৰ সৈতে অসমক সংযোগী ৰেল আৰু সড়কৰ সম্প্ৰসাৰণ।
- ভৌগোলিক সীমাবদ্ধতা আৰু অবকাঠামোৰ অভাৱত উদ্যোগিক বৃদ্ধি মন্থৰ হৈ ৰ'ল।

### **তৃতীয় পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (১৯৬১-১৯৬৬): স্বাৱলম্বিতা আৰু বৈচিত্ৰ্যকৰণ**

কৃষিৰ আধুনিকীকৰণ আৰু উদ্যোগৰ বৈচিত্ৰ্যকৰণত গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল।

#### **অসমত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপসমূহ:**

- বহুফচলী আৰু উচ্চ ফলনশীল বীজৰ প্ৰচলন।
- গ্ৰাম্য বিদ্যুৎকৰণ আৰু কুটীৰ উদ্যোগৰ সম্প্ৰসাৰণ।
- তেল আৰু প্ৰাকৃতিক গেছৰ ক্ষেত্ৰত বিনিয়োগ।

১৯৬২ চনৰ চীন-ভাৰত যুদ্ধে সৈন্য মোতায়েন আৰু সম্পদৰ অপচয় ঘটাই অসমৰ উন্নয়ন বাধাগ্ৰস্ত কৰিলে।

### চতুৰ্থ পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (১৯৬৯-১৯৭৪): মূলসুঁতি উন্নয়ন

সামাজিক-অৰ্থনৈতিক উত্তৰণ আৰু স্থিৰতাৰ লক্ষ্যত গুৰুত্ব আছিল।

#### অসমত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপসমূহ:

- ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ দৰে শিক্ষানুষ্ঠান স্থাপন।
- ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বানপানী নিয়ন্ত্ৰণৰ ব্যৱস্থা।
- জনজাতীয় অঞ্চলৰ উন্নয়নৰ বাবে বিশেষ সাহায্য।

বেচৰকাৰী বিনিয়োগৰ অভাৱ আৰু ৰাজনৈতিক অস্থিৰতাই পৰিকল্পনাৰ প্ৰভাৱ সীমিত কৰিলে।

### পঞ্চম পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (১৯৭৪-১৯৭৯): জনজাতীয় কল্যাণ আৰু নিয়োগ

জনজাতীয় সম্প্ৰদায়ৰ বাবে "জনজাতীয় উপ-পৰিকল্পনা" (TSP) আৰম্ভ কৰা হৈছিল।

#### অসমত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপসমূহ:

- TSP-ৰ জৰিয়তে শিক্ষা, স্বাস্থ্য আৰু নিয়োগৰ সুবিধা বৃদ্ধি।
- সৰু চাহ খেতিয়কক সহায়।
- গ্ৰাম্য নিয়োগ কাৰ্যসূচীৰ সম্প্ৰসাৰণ।

ৰাজনৈতিক অশান্তি আৰু অৰ্থনৈতিক স্থিৰতাই উন্নয়নক প্ৰভাৱিত কৰিলে।

### ষষ্ঠ পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (১৯৮০-১৯৮৫): গ্ৰাম্য উন্নয়ন আৰু স্বাৱলম্বিতা

দৰিদ্ৰতা হ্রাস আৰু গ্ৰাম্য স্বাৰলম্বিতালৈ লক্ষ্য ৰখা হৈছিল।

**অসমত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপসমূহ:**

- সমন্বিত গ্ৰাম্য উন্নয়ন কাৰ্যসূচী (IRDP) ৰ আৰম্ভণি।
- কৃষি যন্ত্ৰীকৰণ আৰু গ্ৰাম্য বিদ্যুৎকৰণৰ সম্প্ৰসাৰণ।
- মহিলা আৰু ক্ষুৰ উদ্যোগীৰ বাবে স্ব-সহায়ক গোট (SHG) সমৰ্থন।

**সপ্তম পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (১৯৮৫-১৯৯০): প্ৰযুক্তিগত উন্নয়ন**

কৃষি আৰু উদ্যোগৰ আধুনিকীকৰণত গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল।

**অসমত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপসমূহ:**

- ধান আৰু পাটভিত্তিক উদ্যোগৰ প্ৰসাৰ।
  - কাৰিকৰী শিক্ষা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ স্থাপন।
  - ৰাষ্ট্ৰীয় ঘাইপথৰ উন্নয়ন।
- বিদ্রোহজনিত অস্থিৰতাই অৰ্থনৈতিক কাৰ্যকলাপ মন্থৰ কৰিলে।

**অষ্টম পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (১৯৯২-১৯৯৭): উদাৰীকৰণ আৰু মানৱ উন্নয়ন**

অৰ্থনৈতিক উদাৰীকৰণৰ পিছত মানৱ উন্নয়নলৈ গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল।

**অসমত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপসমূহ:**

- সাক্ষৰতা আৰু স্বাস্থ্য সেৱাৰ উন্নতি।
- পৰ্যটন ক্ষেত্ৰত জৈৱবৈচিত্ৰ্যৰ সুবিধা ব্যৱহাৰ।
- ক্ষুৰ উদ্যোগৰ বাবে মাইক্ৰ'ফাইনেঞ্চৰ সম্প্ৰসাৰণ।

**নৱম পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (১৯৯৭-২০০২): সামাজিক-অৰ্থনৈতিক সশক্তীকৰণ**

মূলসুঁতি, নিয়োগ আৰু জনজাতীয় উন্নয়নত লক্ষ্য ৰখা হৈছিল।

**অসমত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপসমূহ:**

- স্বৰ্ণজয়ন্তী গ্ৰাম স্বৰোজগাৰ যোজনা (SGSY) ৰ আৰম্ভণি।
- গ্ৰাম্য স্বাস্থ্য আৰু শিক্ষা কাৰ্যসূচীৰ সম্প্ৰসাৰণ।
- তেল-গেছ অনুসন্ধান প্ৰকল্পৰ উন্নয়ন।  
ৰাষ্ট্ৰীয় গড়তকৈ অসমৰ বৃদ্ধিৰ হাৰ কম আছিল।

### দশম পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (২০০২-২০০৭): স্থায়িত্ব আৰু আঞ্চলিক সমতা

স্থায়ী উন্নয়ন আৰু আঞ্চলিক বৈষম্য হ্রাসত গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল।

#### অসমত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপসমূহ:

- জৈৱিক কৃষি আৰু উন্নত সেচ ব্যৱস্থাবে কৃষি উৎপাদনশীলতা বৃদ্ধি।
- Tinsukia উদ্যোগিক অঞ্চলৰ সম্প্ৰসাৰণ।
- বাঁহভিত্তিক উদ্যোগৰ জৰিয়তে গ্ৰাম্য নিয়োগ বৃদ্ধি।

### একাদশ পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (২০০৭-২০১২): অন্তৰ্ভুক্তিমূলক বৃদ্ধি

সকলো ক্ষেত্ৰত সমতাৰে উন্নয়ন লক্ষ্য কৰা হৈছিল।

#### অসমত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপসমূহ:

- ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম্য স্বাস্থ্য অভিযান (NRHM) ৰ কাৰ্যকৰী কৰণ।
- সৰু চাহ খেতিয়কৰ নীতি শক্তিশালী কৰণ।
- কাজিৰঙা আৰু মাজুলীত গ্ৰাম্য পৰ্যটনৰ প্ৰসাৰ।

### দ্বাদশ পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (২০১২-২০১৭): দ্ৰুত আৰু স্থায়ী উন্নয়ন

দ্ৰুত অৰ্থনৈতিক পৰিৱৰ্তনৰ লক্ষ্য আছিল।

#### অসমত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপসমূহ:

- যুৱ নিয়োগৰ বাবে Skill India কাৰ্যসূচীৰ সম্প্ৰসাৰণ।
- ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ওপৰত ৰেল আৰু সেতুৰ সম্প্ৰসাৰণ।
- গুৱাহাটী আদি চহৰত ষ্টাৰ্টআপ সংস্কৃতিৰ উৎসাহ।

## উপসংহাৰ: পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাৰ জৰিয়তে অসমৰ উন্নয়ন যাত্ৰা

দশকজোৰা পৰিকল্পনাসমূহে অসমৰ অৰ্থনীতিৰ গঠনত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছে, বিশেষকৈ কৃষি, উদ্যোগ আৰু মূলসুঁতি ক্ষেত্ৰত। কিন্তু বানপানী, বিদ্রোহ আৰু যাতায়াতৰ দুৰ্বলতাই স্থায়ী উন্নয়নত বাধা হৈ আহিছে।

২০১৭ৰ পিছৰ নীতিসমূহে স্বাৱলম্বিতা, দক্ষতা আৰু ডিজিটেল পৰিৱৰ্তনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিছে। "এক্ট ইষ্ট পলিচি", "ভাৰতমালা" আৰু "সাগৰমালা" প্ৰকল্পই অসমক এক নতুন উন্নয়নৰ যুগলৈ লৈ যোৱাৰ সম্ভাৱনা দেখুৱাইছে।

অসমৰ যাত্ৰা জটিল যদিও ইয়াৰ সহনশীলতা আৰু সম্ভাৱনা সদায়েই বিকাশৰ পথত অগ্ৰসৰ হৈ আছে।

### Achievements and Failures of Assam in the Five-Year Plans: A Critical Analysis

#### Introduction

Since independence, India's **Five-Year Plans (1951-2017)** have shaped the nation's economic and social policies, aiming for inclusive development. Assam, a state endowed with vast natural resources and a strategic location in Northeast India, was an important focus of these plans. However, the state's developmental journey has been marked by a **combination of achievements and persistent challenges**.

While Assam made significant progress in **agriculture, industry, infrastructure, health, and education**, it also faced setbacks due to **political instability, ethnic conflicts, recurring floods, and inadequate industrialization**. This article provides a **detailed and critical analysis** of Assam's achievements and failures in the Five-Year Plans.

#### Achievements of Assam in the Five-Year Plans

##### 1. Agricultural Development and Rural Transformation

## *Achievements*

- The **First Five-Year Plan (1951-56)** prioritized irrigation and land reforms, leading to an increase in **cropped area and productivity**.
- The **Green Revolution (1960s-70s)**, though less pronounced in Assam than in other states, introduced **high-yielding varieties (HYVs), fertilizers, and mechanization**.
- **Rural development programs like IRDP, SGSY, and MGNREGA** improved agricultural productivity and rural employment.
- The **Tea Industry** remained Assam's backbone, with the state contributing **over 50% of India's tea production** (Tea Board of India).

## *Challenges*

- Assam's agricultural growth has been **below the national average**, with **low mechanization and over-dependence on monsoons**.
- **Frequent floods and erosion by the Brahmaputra** destroy thousands of hectares of fertile land annually (Assam State Disaster Management Authority, 2022).
- **Small landholding sizes and poor market linkages** have hindered commercial farming.

## **2. Industrial Development: Limited Progress with High Potential**

### *Achievements*

- The **Second Five-Year Plan (1956-61)** established key industries such as **Noonmati Oil Refinery (Guwahati, 1962)** and **Assam Petrochemicals Limited (1971)**.
- Post-liberalization, the **Assam Industrial Policy (1997, 2003, 2008, 2019)** provided incentives for **small and medium enterprises (SMEs)**.
- The **Bamboo Mission and Handloom Schemes** boosted Assam's handicraft and textile industries.

## *Challenges*

- Assam's industrial growth **remained sluggish**, contributing only **12.4% to the Gross State Domestic Product (GSDP)** (Economic Survey of Assam, 2022-23).
- **Lack of major industrial investments** due to **poor connectivity, frequent strikes, and insurgency-related issues**.
- **Limited downstream industries in petroleum and tea sectors**, preventing value addition.

### **3. Infrastructure Development: Connectivity and Energy Expansion**

#### *Achievements*

- Assam saw improved **rail, road, and air connectivity** under schemes like **Pradhan Mantri Gram Sadak Yojana (PMGSY)**.
- The **Bogibeel Bridge (2018)** and **Brahmaputra River Development Projects** strengthened Assam's transport infrastructure.
- Expansion of **rural electrification under the Deendayal Upadhyaya Gram Jyoti Yojana (DDUGJY)**.

#### *Challenges*

- Despite improvements, **remote districts still suffer from poor connectivity** (North Eastern Council Report, 2022).
- **Rail and road networks are vulnerable to floods and landslides**, causing frequent disruptions.
- **Power shortages and irregular supply** remain a bottleneck for industrial growth.

### **4. Health and Education: A Mixed Progress**

## *Achievements*

- The **National Rural Health Mission (NRHM) (2005-2017)** improved Assam's **maternal and infant mortality rates** (IMR: 36 per 1000 live births in 2021 vs. 67 in 2000; Assam Health Department).
- **Medical colleges and universities** like the **All India Institute of Medical Sciences (AIIMS), Guwahati (2023)** and **Tezpur University (1994)** were established.
- **Literacy rate improved from 33% (1951) to 74% (2021) (Census of India, 2021).**

## *Challenges*

- Assam's **healthcare infrastructure remains weak in rural areas, with high maternal mortality (MMR: 215 per 100,000 live births, one of the highest in India).**
- **Dropout rates in secondary education remain high, especially among tribal communities (Assam State Education Report, 2022).**
- **Low doctor-patient ratio (1:1700)** compared to WHO's recommended **1:1000.**

## **5. Employment and Poverty Alleviation: Slow but Steady Progress**

### *Achievements*

- Rural employment schemes like **MGNREGA (2005)** created **short-term job opportunities.**
- **Self-help groups (SHGs) and microfinance programs** empowered rural women.
- **Tourism development in Kaziranga, Majuli, and Manas National Park** generated employment.

### *Challenges*

- **Unemployment rate remains high (7.2% in 2022, higher than national average of 6.1%) (Periodic Labour Force Survey, 2022).**
- **Lack of private sector jobs, forcing youth migration to other states.**

- **Slow growth of startups and entrepreneurship** due to lack of venture capital.

## **Failures of Assam in the Five-Year Plans**

### **1. Political and Social Instability**

- **Ethnic conflicts (e.g., Bodo, Karbi, and Assamese vs. immigrant issues)** disrupted development plans.
- **The Assam Agitation (1979-1985)** slowed economic activities.

### **2. Poor Implementation of Policies**

- Many central schemes **failed due to bureaucratic inefficiency and corruption.**
- **Delayed execution of flood control projects**, leading to **economic losses worth ₹2000 crore annually (Assam Disaster Management Report, 2022).**

### **3. Environmental and Climate Challenges**

- **Deforestation and illegal mining** affected biodiversity.
- **Annual floods displaced lakhs**, leading to **loss of crops and livestock.**

## **Critical Analysis and Way Forward**

### **Strengths of Assam's Development Journey**

- **Agricultural and tea industries remain Assam's strengths.**
- **Infrastructure growth (Bogibeel Bridge, Northeast Expressways) has improved regional connectivity.**
- **Expansion of higher education and medical institutions.**

### **Weaknesses and Gaps**

- **Industrialization remains sluggish due to connectivity issues.**
- **Flood control measures remain inadequate.**

- **High unemployment rate and slow entrepreneurship growth.**

### **Recommendations for Future Growth**

1. **Flood Control and Disaster Management** – Invest in **climate-resilient infrastructure** and river embankments.
2. **Diversified Industrial Growth** – Promote **petrochemicals, IT, and MSMEs** for employment generation.
3. **Skill Development** – Expand **Skill India and Start-Up India** programs in Assam.
4. **Private Sector Investment** – Encourage foreign and domestic investments with better incentives.
5. **Strengthening Health & Education** – Improve rural health infrastructure and digital education initiatives.

### **Conclusion**

Assam's development journey through the **Five-Year Plans** has been a mix of **success and struggles**. While significant **progress has been made in agriculture, health, education, and connectivity**, the state still faces **unresolved issues like floods, insurgency, industrial stagnation, and unemployment**. The need of the hour is **sustainable growth policies**, better **flood mitigation strategies**, and **greater private sector participation** to unlock Assam's full economic potential.

By addressing these challenges, Assam can move towards a **self-reliant and prosperous future** while embracing its rich cultural and economic legacy.

**অসমৰ পঞ্চাৰ্শিক পৰিকল্পনাত সফলতা আৰু ব্যৰ্থতা: এক সমালোচনামূলক বিশ্লেষণ**

স্বাধীনতাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ভাৰতৰ পঞ্চাৰ্শিক পৰিকল্পনাসমূহে (১৯৫১-২০১৭) দেশৰ

অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক নীতিসমূহৰ গঠন কৰি আহিছে, যাৰ মুখ্য উদ্দেশ্য আছিল সৰ্বাংগীন উন্নয়ন। প্ৰাকৃতিক সম্পদেৰে সমৃদ্ধ আৰু ভৌগোলিকভাৱে উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ৰাজ্য হিচাপে অসমে এই পৰিকল্পনাসমূহত বিশেষ গুৰুত্ব লাভ কৰিছিল। কিন্তু ৰাজ্যখনৰ উন্নয়নৰ যাত্ৰা সফলতা আৰু চিৰন্তন প্ৰত্যাহ্বানৰ মিশ্ৰণেৰে চিহ্নিত হৈ আহিছে।

কৃষি, উদ্যোগ, পৰিবহণ, স্বাস্থ্য আৰু শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত উল্লেখযোগ্য প্ৰগতি সত্ত্বেও অসমে ৰাজনৈতিক অস্থিৰতা, জনগোষ্ঠীগত সংঘাত, বানপানী আৰু উদ্যোগিক অনগ্ৰসৰতাৰ দৰে সমস্যাৰ সন্মুখীন হৈছে। এই প্ৰবন্ধত পঞ্চাৰ্শিক পৰিকল্পনাসমূহত অসমৰ সফলতা আৰু ব্যৰ্থতাসমূহৰ এক বিৱৰণীপূৰ্ণ সমালোচনামূলক মূল্যায়ন আগবঢ়োৱা হৈছে।

## পঞ্চাৰ্শিক পৰিকল্পনাত অসমৰ সফলতাসমূহ

### ১. কৃষি উন্নয়ন আৰু গ্ৰাম্য পৰিৱৰ্তন

#### সফলতা:

- প্ৰথম পঞ্চাৰ্শিক পৰিকল্পনাই (১৯৫১-৫৬) সেচ আৰু ভূমি সংস্কাৰক গুৰুত্ব দিয়াৰ ফলত কৃষিৰ মাটিৰ পৰিসৰ আৰু উৎপাদনশীলতা বৃদ্ধি পায়।
- Green Revolution বিপ্লৱৰ (১৯৬০-৭০ৰ দশক) সময়ত উচ্চফলনশীল শস্য, ৰাসায়নিক সাৰ আৰু যন্ত্ৰীকৰণৰ প্ৰৱৰ্তন হ'ল যদিও ই অন্যান্য ৰাজ্যতকৈ অসমত কম পৰিমাণে প্ৰভাৱ পেলায়।
- গ্ৰাম্য উন্নয়ন কাৰ্যসূচী যেনে IRDP, SGSY আৰু MGNREGA-য়ে কৃষি উৎপাদন আৰু গ্ৰাম্য নিয়োগৰ মানদণ্ড উন্নত কৰে।
- চাহ উদ্যোগে অসমৰ অৰ্থনীতিৰ মেৰুদণ্ড হিচাপে কাম কৰি আহিছে; ভাৰতৰ মুঠ চাহ উৎপাদনৰ ৫০%তকৈও বেছি অসমে যোগান ধৰে (চাহ পৰিষদ, ভাৰত)।

#### প্ৰত্যাহ্বান:

- অসমৰ কৃষি বৃদ্ধিৰ হাৰ জাতীয় গড়তকৈ নিম্ন; যন্ত্ৰীকৰণৰ অভাৱ আৰু মৌচুমী বৃষ্টিৰ ওপৰত অত্যধিক নিৰ্ভৰশীলতা।

- ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বানপানী আৰু মাটিৰ ক্ষয়ই প্ৰতি বছৰে হাজাৰ হেক্টৰ উৰ্বৰ মাটি নষ্ট কৰে (অসম দূৰ্যোগ পৰিচালনা প্ৰাধিকৰণ, ২০২২)।
- সৰু সৰু ভূমিৰ মালিকীস্বত্ব আৰু বজাৰৰ সৈতে দুৰ্বল সংযোগই বাণিজ্যিক কৃষিক বাধা দিছে।

## ২. উদ্যোগিক উন্নয়ন: সীমিত প্ৰগতি, উচ্চ সম্ভাৱনা

### সফলতা:

- দ্বিতীয় পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাই (১৯৫৬-৬১) নুমলীগড় তেল শোধনাগাৰ (গুৱাহাটী, ১৯৬২) আৰু অসম পেট্ৰকেমিকেলছ লিমিটেড (১৯৭১) আদি গুৰুত্বপূৰ্ণ উদ্যোগ স্থাপন কৰে।
- উদাৰীকৰণৰ পিছত অসমৰ উদ্যোগ নীতিয়ে (১৯৯৭, ২০০৩, ২০০৮, ২০১৯) ক্ষুদ্ৰ আৰু মধ্যম উদ্যোগসমূহক প্ৰণোদনা প্ৰদান কৰে।
- বাঁহ মিছন আৰু হস্ততাঁত উদ্যোগে অসমৰ হস্তশিল্প আৰু বয়ন শিল্পক বলিয়ন কৰে।

### প্ৰত্যাহ্বান:

- অসমৰ উদ্যোগ খণ্ডই GSDP-ত মাত্ৰ ১২.৪% অৰিহণা যোগায় (অসমৰ অৰ্থনৈতিক সমীক্ষা, ২০২২-২৩)।
- দুৰ্বল সংযোগ, ধৰ্মঘট আৰু বিদ্ৰোহজনিত সমস্যাই বৃহৎ বিনিয়োগক বাধা দিয়ে।
- তেল আৰু চাহ খণ্ডত উপযুক্ত ডাউনষ্ট্ৰিম উদ্যোগৰ অভাৱে মূল্য সংযোজনত বাধা জন্মায়।

## ৩. পৰিবহণ আৰু শক্তি: সংযোগৰ সম্প্ৰসাৰণ

### সফলতা:

- PMGSY-ৰ জৰিয়তে ৰেল, স্থল আৰু বিমান পথৰ উন্নতি ঘটে।
- বগীবিল দলং (২০১৮) আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদী উন্নয়ন প্ৰকল্পই যাতায়াতৰ সুবিধা বৃদ্ধি কৰে।

- Deendayal Upadhyaya Gram Jyoti Yojana (DDUGJY)-ৰ অধীনত গ্ৰাম্য বিদ্যুতীকৰণ সম্প্ৰসাৰিত হয়।

#### প্ৰত্যাহ্বান:

- দুৰ্গম অঞ্চলসমূহত এতিয়াও সংযোগৰ অভাৱ (উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চল পৰিষদৰ প্ৰতিবেদন, ২০২২)।
- ৰেল আৰু ৰাস্তাৰ নেটৱৰ্ক বানপানী আৰু ভূমিস্ৰাৱত ক্ষতিগ্ৰস্ত হয়।
- শক্তিৰ অভাৱে উদ্যোগিক বৃদ্ধিক বাধা দিয়ে।

### ৪. স্বাস্থ্য আৰু শিক্ষা: মিশ্ৰিত প্ৰগতি

#### সফলতা:

- National Rural Health Mission (NRHM)-ৰ জৰিয়তে মাতৃ আৰু শিশু মৃত্যুৰ হাৰ হ্রাস পায় (২০২১ত IMR: ৩৬, ২০০০ত ৬৭; অসম স্বাস্থ্য বিভাগ)।
- AIIMS গুৱাহাটী (২০২৩) আৰু তেজপুৰ বিশ্ববিদ্যালয় (১৯৯৪) আদি চিকিৎসা আৰু শিক্ষানুষ্ঠান স্থাপন।
- সাক্ষৰতাৰ হাৰ ৩৩% (১৯৫১)ৰ পৰা ৭৪%লৈ উন্নীত হয় (২০২১ৰ লোকপিয়ল)।

#### প্ৰত্যাহ্বান:

- গ্ৰাম্য অঞ্চলত স্বাস্থ্য সেৱাৰ সুবিধা দুৰ্বল; মাতৃ মৃত্যুৰ হাৰ উচ্চ (MMR: ২১৫, ভাৰতৰ ভিতৰত সৰ্বাধিক)।
- মাধ্যমিক শিক্ষাত ড্ৰপআউটৰ হাৰ উচ্চ, বিশেষকৈ জনজাতীয় সমাজত (অসম শিক্ষা প্ৰতিবেদন, ২০২২)।
- WHO-ৰ সুপাৰিশকৃত ১:১০০০ৰ তুলনাত চিকিৎসক-ৰোগীৰ অনুপাত ১:১৭০০।

### ৫. নিয়োগ আৰু দৰিদ্ৰতা নিবাৰণ: মন্থৰ প্ৰগতি

#### সফলতা:

- MGNREGA-য়ে অস্থায়ী নিয়োগৰ সুযোগ সৃষ্টি কৰে।
- স্ব-সহায়ক গোট (SHG) আৰু ক্ষুদ্ৰ ঋণে মহিলাক সক্ষম কৰে।
- কাজিৰঙা, মাজুলী আৰু মানস ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ পৰ্যটনে নিয়োগ সৃষ্টি কৰে।

### প্ৰত্যাহ্বান:

- Unemployment হাৰ উচ্চ (২০২২ত ৭.২%, জাতীয় গড় ৬.১%তকৈ বেছি)।
- ব্যক্তিগত খণ্ডত নিয়োগৰ অভাৱ; যুৱকসকল অন্যান্য ৰাজ্যলৈ প্ৰব্ৰজন কৰে।
- ভেঞ্চাৰ কেপিটেলৰ অভাৱত ষ্টাৰ্টআপৰ বিকাশ মন্থৰ।

### অসমৰ পাঁচবছৰীয়া পৰিকল্পনাৰ বিফলতা

#### 1. ৰাজনৈতিক আৰু সামাজিক অস্থিৰতা

- জাতিগত সংঘাত (যেনে ব'ড' সমস্যা, কাৰ্বি আন্দোলন, অসমীয়াৰ লগত অভিবাসীজনিত সমস্যা) উন্নয়নমূলক পৰিকল্পনাত বাধা সৃষ্টি কৰিছে।
- অসম আন্দোলন (১৯৭৯-১৯৮৫) ৰ ফলত অৰ্থনৈতিক কাৰ্যকলাপ মন্থৰ হ'ল।

#### 2. নীতি-নিয়মৰ দুৰ্বল বাস্তৱায়ন

- বহুতো কেন্দ্ৰীয় আঁচনিৰ কাৰ্যকৰী ৰূপ ল'ব পৰা নাছিল, কাৰণ আছিল চৰকাৰী অপদক্ষতা আৰু দুৰ্নীতি।
- বানপানী নিয়ন্ত্ৰণ প্ৰকল্পৰ সময়মতো কাৰ্যসাধন নোহোৱাৰ ফলত ৰাজ্যটো বছৰি প্ৰায় ₹২০০০ কোটি টকাৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত হয় (অসম দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা প্ৰতিবেদন, ২০২২)।

#### 3. পৰিৱেশ আৰু জলবায়ুগত সমস্যা

- অতিৰিক্ত বন উচ্ছেদ আৰু অবৈধ খননৰ ফলত জীৱবৈচিত্ৰ্য ক্ষতিগ্ৰস্ত হৈছে।
- বাৰ্ষিক বানপানীয়ে লাখ লাখ লোকক গৃহহীন কৰে, লগতে কৃষিজাত সামগ্ৰী আৰু পশুধনৰ ব্যাপক ক্ষতি সাধন হয়।

## সমালোচনামূলক বিশ্লেষণ আৰু পথ আগবাঢ়ি যোৱাৰ দিশ

### অসমৰ উন্নয়নৰ শক্তিশালী দিশসমূহ

কৃষি খণ্ড আৰু চাহ উদ্যোগ অসমৰ মজবুত ভিত্তি হৈ আছে।

পৰিকাঠামোগত উন্নয়ন (যেনে বগীবিল দলং, উত্তৰ-পূৱ এক্সপ্ৰেছৱে) ৰ ফলত সংযোগ ব্যৱস্থা উন্নত হৈছে।

উচ্চ শিক্ষাৰ প্ৰসাৰ তথা নতুন নতুন চিকিৎসা প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন হৈছে।

### দুৰ্বলতা আৰু অসম্পূৰ্ণতা

শিল্পায়ন ক্ৰমান্বয়ে মন্ত্ৰৰগতিতে আগবাঢ়িছে, যাৰ মূল কাৰণ সংযোগ সমস্যাসমূহ।

বানপানী নিয়ন্ত্ৰণ ব্যৱস্থা এতিয়াও পৰ্যাপ্ত নহয়।

Unemployment হাৰ যথেষ্ট উচ্চ আৰু উদ্যমশীলতাৰ অভাৱ।

### ভৱিষ্যতৰ বাবে সুপাৰিশসমূহ

#### 1. বানপানী নিয়ন্ত্ৰণ আৰু দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা

- জলবায়ু সহনশীল পৰিকাঠামো আৰু নতুন নদী তটবন্ধ উন্নয়নলৈ অধিক বিনিয়োগ কৰিব লাগে।

#### 2. বহুমুখী শিল্পৰ বিকাশ

- পেট্ৰ'কেমিকেল, তথ্য-প্ৰযুক্তি (IT) আৰু ক্ষুদ্ৰ-মধ্যম উদ্যোগ (MSME) ৰ বিকাশ ঘটাই কৰ্মসংস্থাপন সৃষ্টি কৰিব লাগে।

#### 3. দক্ষতা বিকাশ (Skill Development) আৰু উদ্যোগিতা (Entrepreneurship)

- অসমত Skill India আৰু Start-Up India পৰিকল্পনা অধিক বিস্তৃত কৰা উচিত।

#### 4. ব্যৱসা-বাণিজ্য বৃদ্ধি

- বিদেশী আৰু দেশীয় বিনিয়োগ আহৰণৰ বাবে উন্নত প্ৰচেষ্টা চলোৱা উচিত।

#### 5. স্বাস্থ্য আৰু শিক্ষা শক্তিশালীকৰণ

- গাঁও অঞ্চলৰ স্বাস্থ্য পৰিকাঠামো উন্নত কৰা আৰু ডিজিটেল শিক্ষাৰ প্ৰসাৰ কৰা উচিত।

#### উপসংহাৰ

অসমৰ উন্নয়ন যাত্ৰা সফলতা আৰু সমস্যাৰ এক সংমিশ্ৰণ। কৃষি, স্বাস্থ্য, শিক্ষা, আৰু পৰিকাঠামো উন্নয়নত যথেষ্ট অগ্ৰগতি দেখা গৈছে, কিন্তু বানপানীৰ সমস্যা, বিদ্রোহ-উগ্ৰপন্থা, শিল্পৰ স্থগিত অৱস্থা আৰু বেকাৰত্ব যেন আজিও অন্যতম বৃহৎ চেলেক্স হৈ আছে।

বৰ্তমান সময়ত ৰাজ্যখনৰ বাবে সবল নীতি-নিয়ন্ত্ৰণ, উন্নত বানপানী নিয়ন্ত্ৰণ কৌশল আৰু ব্যক্তিগত খণ্ডৰ অধিক অংশীদাৰিত্ব একান্ত প্ৰয়োজন। যদি এই সমস্যাসমূহ দূৰ কৰিব পাৰি, তেন্তে অসমে আত্মনিৰ্ভৰশীল আৰু সমৃদ্ধ ভৱিষ্যতৰ দিশে আগবাঢ়িব পাৰিব।

#### উপসংহাৰ

অসমে পঞ্চাৰ্শিক পৰিকল্পনাসমূহৰ জৰিয়তে কৃষি, পৰিবহণ আৰু শিক্ষাৰ দৰে ক্ষেত্ৰত উল্লেখযোগ্য উন্নতি সাধন কৰিছে। কিন্তু উদ্যোগিক অনগ্ৰসৰতা, পৰিবেশীয় দূৰ্যোগ আৰু সামাজিক অসমতাই ৰাজ্যক পূৰ্ণাংগ উন্নয়নৰ পথত বাধা দিছে। ভৱিষ্যতৰ নীতিসমূহে প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ টেকসই ব্যৱহাৰ, জনজাতীয় অঞ্চলৰ উন্নয়ন আৰু উদ্যোগিক প্ৰতিযোগিতামূলকতাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিব লাগিব। অসমৰ সম্ভাৱনাৰ পূৰ্ণ উৎকৰ্ষৰ বাবে ৰাজনৈতিক স্থিৰতা, সুশাসন আৰু কেন্দ্ৰীয়-ৰাজ্যৰ সহযোগিতা অপৰিহাৰ্য।

Ripun Doley